

Yurtdışı doktora danışmanı olduğum, Almat Amirbekuli KOZHAN'ın 8D02201 – Siyasi Felsefe uzmanlık alanında Felsefe Doktoru (PhD) akademik derecesini almak üzere hazırladığı «**Çağdaş Kazakistan'daki Yeni Medeniyet Süreçlerinin Felsefi Analizi**» başlıklı doktora tezi hakkında, danışmanı olarak tarafımda hazırlanan değerlendirme şöyledir :

FİKRİ

Bağımsız Kazakistan'daki yeni medeniyet süreçlerinin yönelimini belirlemek ve onlara istikamet kazandırmak, felsefe biliminin üstlendiği önemli bir görevdir. Kazakistan'ın medeniyet temelli gelişiminde model tercihinin ilişkin mesele, siyasi felsefe çerçevesinde devletin stratejik yönelimini, iktidarın tarihsel sorumluluğunu ve toplumun dönüşümsel potansiyelini belirleyen güncel ve önemli bir bilimsel problem olarak öne çıkmaktadır. Bu mesele yalnızca siyasi reformlar bağlamında değil; aynı zamanda medeniyet tercihi, değerler yönelimi ve toplumsal uzlaşma çerçevesinde bütüncül bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Bu açıdan bakıldığında, doktora öğrencisi Almat Amirbekuli KOZHAN'ın «Çağdaş Kazakistan'daki Yeni Medeniyet Süreçlerinin Felsefi Analizi» başlıklı doktora çalışması, Kazakistan'ın medeniyet gelişim modelini siyasi-felsefi ve metodolojik açıdan temellendirmeyi amaçlayan özgün ve yenilikçi bir perspektife sahiptir.

Tezde, Kazakistan'ın bağımsızlık dönemindeki gelişim süreci, siyasi felsefenin gerekleri uyarınca, kapsamlı olarak incelenmiştir. Yazar, devletin gelişim stratejisini Kazakistan'ın tercih ettiği medeniyet modeli ve örneğinin somut siyasi ve kurumsal tezahürü olarak değerlendirmektedir. Bu bağlamda, toplumsal yapı ile toplumsal bilinç arasındaki karşılıklı ilişki, siyasi felsefeye özgü yapısal ve aktör temelli metodolojik ilkeler doğrultusunda analiz edilmiştir.

Araştırmanın metodolojik temeli, klasik ve çağdaş siyasi-felsefi düşünce sistemleriyle yakından ilişkilidir. Özellikle çağdaş medeniyet süreçleri, toplum ile devlet arasındaki ilişkilerin yeniden yapılandırılmasına etki eden bütüncül bir siyasi-felsefi faktör olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, Kazakistan'ın gelişim yolunu hazır bir Batı modelinin mekanik biçimde kopyalanması olarak değil; tarihsel, kültürel ve siyasi özgünlükleri dikkate alan sentezci bir medeniyet tercihi olarak yorumlamaya olanak tanımaktadır. Bu tutum, siyasi felsefede modernleşme, geçiş ve medeniyet gelişimi teorileriyle metodolojik açıdan uyumludur.

Yazarın metodolojik bakımdan önemli tespitlerinden biri, medeniyet gelişim modelinin başarısının yalnızca uygulanan devlet politikalarıyla sınırlı olmayıp; aynı zamanda toplumdaki sosyal aktörlerin, entelektüel elitlerin, eğitim ve kültür kurumlarının aktif katılımına doğrudan bağlı olduğunu ortaya koymasındır. Bu tespit, siyasi felsefede meşruiyet, siyasi irade ve toplumsal uzlaşma arasındaki karşılıklı sorumluluk sorununu teorik düzeyde temellendirmesi bakımından büyük değer taşımaktadır.

Tezde kullanılan felsefi ve sosyal-beşerî araştırma yöntemleri, elde edilen siyasi-felsefi sonuçların somut sosyo-politik gerçeklikle ilişkilendirilmesine imkân sağlamıştır. Farklı sektör temsilcilerinin görüşlerini analiz ederek değerlendiren yazar, Kazakistan'daki yeni medeniyet süreçlerinin kurumsal sınırlarını ve gelişim potansiyelini ortaya koymaktadır. Söz konusu potansiyel, medeniyet gelişim modeli tercihinde reflektif, eleştirel ve sorumluluk temelli bir metodolojinin gerekliliğini açıkça göstermektedir.

Özellikle A. Toynbee, L. Gumilev, S. Huntington ve I. Wallerstein gibi tanınmış düşünürlerin eserlerine başvurarak, onların medeniyet fenomenine ilişkin teori ve yaklaşımlarını Kazakistan'daki süreçlerle karşılaştırmalı biçimde analiz etmektedir. Bu analizler ise, medeniyet gelişim modeli seçiminde reflektif, eleştirel ve sorumluluk temelli bir metodolojik yaklaşımın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Yukarıda belirtilen tüm hususlara dayanarak, Almat Amirbekulı KOZHAN'ın tezinin, siyasi-felsefi boyutları başarıyla gözler önüne seren, gayet özgün ve değerli bir çalışma olduğunu güvenle ifade edebilirim.

Sonuç olarak, doktora öğrencisi Almat Amirbekulı KOZHAN'ın, «Çağdaş Kazakistan'daki Yeni Medeniyet Süreçlerinin Felsefi Analizi» başlıklı, 8D02201 – Siyasi Felsefe uzmanlık alanında Felsefe Doktoru (PhD) akademik derecesini almak üzere hazırladığı doktora tezinin, «Bilimsel Derecelerin Verilmesine İlişkin Yönetmelik» gereklerine uygun, tam ve tamamlanmış bir bilimsel araştırma olduğu kanaatindeyim. Bu nedenle söz konusu tezin, 8D02201 – Siyasi Felsefe alanındaki Tez Konseyi'nde savunulmasını öneriyorum.

Doç. Dr. Sirin Yılmaz
Hacettepe Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi
Türk Halkbilimi Bölümü,
Türk Halkbilimi A.B.D.

Шетелдік ғылыми кеңесшінің 8D02201 – Саяси философия мамандығы бойынша философия докторы (PhD) ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған докторант Қожан Алмат Әмірбекұлының «Заманауи Қазақстандағы жаңа өркениеттік үдерістерді философиялық талдау» атты тақырыбындағы диссертациялық жұмысына

ШІКІРІ

Тәуелсіз Қазақстанның өркениеттік дамуындағы үлгі-модель таңдауы мәселесі саяси философия аясында мемлекет дамуының стратегиялық бағытын, биліктің тарихи жауапкершілігін және қоғамның трансформациялық әлеуетін айқындайтын өзекті ғылыми проблема болып табылады. Бұл мәселе тек саяси реформалар шеңберінде ғана емес, сонымен қатар өркениеттік таңдау, құндылықтық бағдар, әлеуметтік келісім контекстінде кешенді түрде қарастырылуы тиіс. Осы тұрғыдан алғанда, Қожан Алмат Әмірбекұлының «Заманауи Қазақстандағы жаңа өркениеттік үдерістерді философиялық талдау» атты диссертациялық зерттеуі Қазақстанның өркениеттік даму моделін саяси-философиялық және әдіснамалық тұрғыдан негіздеуге бағытталған маңызды ғылыми еңбек болып табылады.

Диссертацияда Қазақстанның тәуелсіздік кезеңіндегі даму жолы саяси философия талаптарына сәйкес кешенді түрде зерделенген. Автор мемлекеттің даму стратегиясын Қазақстан таңдаған өркениеттік үлгі-модельдің нақты саяси-институционалдық көрінісі ретінде қарастырады. Бұл ретте әлеуметтік құрылым және қоғамдық сана арасындағы өзара байланыс саяси философияға тән құрылымдық және акторлық әдіснамалық қағидалар негізінде талданған.

Зерттеудің әдіснамалық негізі классикалық және қазіргі заманғы саяси-философиялық ой жүйелерімен тығыз сабақтасады. Атап айтқанда, заманауи өркениеттік үдерістер қоғам мен мемлекет арасындағы қатынастарды қайта құруға ықпал ететін кешенді саяси-философиялық фактор ретінде пайымдалады. Мұндай тәсіл Қазақстанның даму жолын дайын батыстық модельді механикалық көшіру ретінде емес, тарихи, мәдени және саяси ерекшеліктерді ескеретін синтездік өркениеттік таңдау ретінде түсіндіруге мүмкіндік береді. Бұл ұстаным саяси философиядағы модернизация, транзит және өркениеттік даму теорияларымен әдіснамалық тұрғыдан үйлеседі.

Автордың әдіснамалық тұрғыдан маңызды тұжырымдарының бірі – өркениеттік даму моделінің табыстылығы тек жүзеге асырылатын мемлекеттік саясатпен шектелмей, сонымен қатар қоғамдағы әлеуметтік акторлардың, интеллектуалдық элитаның, білім мен мәдениет институттарының белсенді қатысуына тікелей тәуелді екендігін көрсетуі. Бұл тұжырым саяси философиядағы легитимділік, саяси ерік, қоғамдық келісім арасындағы өзара жауапкершілік мәселелерін теориялық деңгейде негіздеуімен құнды.

Диссертацияда қолданылған философиялық және әлеуметтік-гуманитарлық зерттеу әдістері алынған саяси-философиялық қорытындыларды нақты әлеуметтік-саяси шындықпен байланыстыруға мүмкіндік берген. Өртүрлі сектор өкілдерінің көзқарастарын талдау арқылы автор Қазақстандағы жаңа өркениеттік үдерістердің институционалдық шектеулері мен даму әлеуетін ашып көрсетеді. Бұл өз кезегінде өркениеттік даму үлгісін таңдауда рефлексивті, сындарлы және жауапкершілікке негізделген әдіснаманың қажеттілігін дәлелдейді.

Жоғарыда жазылған барлық негіздер, А. Қожанның диссертациясының саяси-философиялық өлшемдерін айқындауға бағытталған маңызы бар жұмыс екендігін сеніммен айта аламын.

Сонымен докторант Қожан Алмат Әмірбекұлының «Заманауи Қазақстандағы жаңа өркениеттік үдерістерді философиялық талдау» атты тақырыпта 8D02201 – Саяси философия мамандығы бойынша (Ph.D) философия докторы ғылыми дәрежесін алу үшін дайындаған диссертациясы «Ғылыми дәрежелер беру ережелерінің» талаптарына сай келетін толық аяқталған зерттеу жұмысы деп есептеймін. Сондықтан, 8D02201 – Саяси философия бағыты диссертациялық кеңесінде қорғауға ұсынамын.

Хаджеттепе университеті
Әдебиет факультеті, Түрік халықтану бөлімі,
Түрік халықтану кафедрасының
қауымдастырылған профессор, доктор **Ширин Йылмаз**